

PRAŽAČKA NA VSI

SOŇA PALETA

Pražáčka na vsi

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.motto.cz
www.albatrosmedia.cz

motto

Soňa Paleta
Pražáčka na vsi – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

PRAŽAČKA NA VSI

SOŇA PALETA

Praha 2023

© Soňa Paleta, 2023

ISBN tištěné verze 978-80-267-2442-1

ISBN 978-80-267-2444-5 (1. zveřejnění, 2023) (pdf)

ISBN 978-80-267-2445-2 (1. zveřejnění, 2023) (epub)

ISBN 978-80-267-2446-9 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

Mojí rodině
a zvířeně

Rudé pery

Jsem v Normandii, velmi neplánovaně, moc ráda, taky bez dětí, muže a wifiny, a to se rovná, že po roce a třech dnech výmluv budu muset začít opravdu psát. Udělala jsem si kávu, kterou obvykle nepiju, namalovala si pusou rudou rtěnkou, což nikdy nedělám. Prý se ale budu cítit víc jako spisovatelka, řekla jedna z těch šesti rozumných žen, které mě tu učí pít víno a poznávat normandské krásy.

Dům, který si tady pronajala kamarádka a kdysi tu prý bydlívali benediktini, je rozlehlý, s naporáděnými hortenziemi u vchodu, starodávnou dlažbou a modrými dřevěnými okenicemi, které mě spolehlivě při svém otvírání a zavírání romanticky naladí. Okna mám dokořán. Z postele vidím nebe. Míhotavý stín zjemňuje nábytek a hraje si s jeho podobou. Když přistoupím k oknu a nahnu se, vidím i majestátní dub, který to má na svědomí. Nemusím se ale hned vyklánět. Stačí pozvednout zrak, pootočit hlavu a obraz venku se mění stejně jako příběh, který vypráví. Záleží na úhlu pohledu. Vždycky.

Venku pálí sluníčko, fouká chladný oceánský váněk. Sedím v ušáku s nohama na taburetu, notebookem

na klíně a tūkám dvěma ukazováčky na klávesnici, jak slyším ptáky, šumění listů, v dálce traktor, jinak ticho a klid.

Vlastně je škoda, že mě tu nikdo neotravuje, třeba děti a klidně i cizí. Nervózně bych je odstrkovala lokty a důrazně je napomínala, ať mě laskavě neruší, když píšu knihu! A ony by se dokolečka ptaly: „A o čem, o čem to bude?“

Dokud bych jim podrážděně neodpověděla: „O Pražáče na vsi. O holce, která se nikdy nechtěla odstěhovat z velkoměsta, až ji spousta událostí, kterým se říká ‚to je život, milé děti!‘ dokopala na venkov, a ona se pak nestačila divit, co to s jejím životem udělalo.“

Otevřela jsem si wordovskou stránku, kterou jsem nápaditě nazvala *Začátek*, což předesílá, že to bude skutečně bomba. První věta, kterou jsem napsala, a trvalo mi pouhé dva týdny ji vymyslet, zněla: *Jmenuji se Brenda*. I tu jsem však následně skoro týden překopávala, aby příběh nakonec započal takto:

Jsem Brenda. V dospělosti mě nenapadlo nic lepšího než si vzít Volše. Brenda Volšová. Fanoušci seriálu *Beverly Hills 90210* by můj případný povzdech pochopili, mladším ročníkům to bude jedno. Pro dvacetileté jsem těsně před smrtí, pro důchodce mladá kočka.

Jako malé se mi líbil život Indiany Jonese šmrncnutý Rumcajsem a Tarzanem. Chtěla jsem se upíchnout u nějakého neobjeveného přírodního kmene, sžít se

s ním a napsat o něm vědeckou práci zaměřenou na děti. Studium na příslušných školách jsem se k tomu i kvalifikovala, ale moje až závratně nastartovaná paříčká kariéra dala na frak té cestovatelsko-expediční. Ta se v dětství smrškla na doložkové výjezdy s rodiči do tehdejší Titovy země, v pubertě na stopování po Československu a v rané dospělosti na roční pobyt na americkém zapadákově. Svůj sen si však plním! Nepíšu sice o amazonském kmeni Awá ani o Evencích na Sibiři, nýbrž o Pražačce na vsi aneb kulturní antropologie v překvapivé formě.

Zatímco někdo se hledá na cestách, u terapeuta, při výletech do jiných stavů vědomí, já si sama se sebou potýkala na vsi. Setkání to bylo vřelé, ale tak mohutné a trýznivé, že ani ne po roce jsme chtěli dům v malebně posazené vesničce v hlubokých lesích, s přehradou u nosu, prodat.

Zahrada, les a ticho!

Jako malou holku mě táta s bráchou občas brávali na hokej. Pak dlouhé roky nic. Až na vejšce jsem jednoho dne z nudy a osamocení vyrazila se dvěma spolužáky a jejich přáteli na derby. Spokojená, že mám kolem sebe lidi a v ruce kelímek s pivem, jsem ze zvyku a lhostejnosti fandila Slávii. ON, jeden z těch kamarádů, zaničeně Spartě. Slávie vyhrála.

Po několika letech života na hromádce jsme se vzali, narodila se Bolka a já měla Prahy po krk. Prahy, na jejímž okraji, na Starém Spořilově (na Sporáku, jak tomu my rodáci říkáme), jsem vyrostla. V ambiciózním projektu spořitelny z dvacátých let, v generačním domku s předzahrádkou, zahradou 200 m² a unifikovaným oplocením, kde i jeho ostatní sourozence vysázeli po vzoru amerických měst – do pravidelnosti a názvů světových stran. Jenže křivolaký půdorys dal přísnému konceptu na frač. Dotaz, kde je třeba Jihozápadní III. nebo Severovýchodní I., mě automaticky postavil čelem ke kostelu, a až pak jsem doslova odpočítala směr.

Když byl děda junák, vystoupil prý v pátek večer na Bohdalci z vlaku a coural se poli a loukami trampovat

do míst, kam jsem já o půl století později chodila s mámou za ruku kolem kdákajících slepic na konečnou jedenáctky. Teď tu frčí kamiony a sporácké matky, nejspíš moje spolužačky, sepisují petice za čistý vzduch. Bydleli jsme na hlavní ulici, po které projelo tak jedno auto za hodinu. Za patnáct minut jsme se ocitli v Praze. Výrok, který jsem léta nechápala: „Jak jako jedeme do Prahy, vždyť v ní bydlíme?!“

Jako děti jsme lítaly venku s klíči na krku, skákaly gumu, hrály na schovku, Krvavé koleno, houpaly se na klandru nebo prudily lidi zvoněním na zvonky či hovory z telefonních budek. Při žízni a lenosti jít se domů napít jsme měly vytipované činžáky s venkovními kohoutky. Jakmile se rozsvítily lampy, čehož jsem si málokdy všimla, alou domů. S věkem se přidal evergreen všech náctiletých – posedávání na zastávce, což bývá generálka před vstupem do místních hospod.

Později jsem TU Prahu poznala, užila si jí doslova plnými doušky a zamilovala si ji. Ovšem roční Bolka, garsonka v paneláku na sídlišti a vystřízlivění po desetiletém mejdanu mě dohnaly k řečem typu: „Chybí mi zahrada. Potřebuju les a vzduch. Chci samotu a ticho v noci. Už nikdy nechci žít v Praze. V bytě. Nechci poslouchat splachování, vzdechy, kroky, štěkání sousedovic psa šest hodin v kuse, hádky a smích jiných lidí.“

Jistě, jako holce z baráku, z periferie, se mi stýskalo po silných zdech a volume doprava, ale po zahradě?

Až na dvě životní zkušenosti jsem na zahradu nepáchla. První se odehrála v mých pěti letech. V tátově triku, plášti vědkyně, jsem přenášela pyl z květu na květ, abych mámě vypěstovala ten nejkrásnější na světě. Druhý zážitek se přihodil o pár let později, kdy jsem v sedmé třídě v rámci pěstitelské výchovy zasadila osm tulipánů.

V každém případě byla Praha pro střední třídu finančně náročná a já z ní chtěla pro zachování zdravého rozumu vypadnout co nejdřív, a tak vesmír poslal, co moje duše potřebovala – vesnici.

Paměť koberce

„To je skvělý, že jsme pět hodin čistili koberec, abysme ho stejně vyhodili na skládku. To jsem mohl jen tak sedět a koukat se na hokej,“ poznamenal Evžen, zatímco jsem třídila, balila a rozhodovala se, co si do nového domu, potažmo života nepotáhnu.

Rozesmála jsem se a jala se mu znovu vylíčit, co pro mě ten peršan znamená. Nevím, kde ho vzala prabába, ale pak ležel u nás v obýváku a já mu ostříhala postranní camfrňoury. Dostala jsem vyhubováno, ale jaksi z toho vyplynulo, že už bude navěky můj. Ta vínová tkanina si pamatuje kroky pradědovy, babiččiny, tátovy, moje lezení, otláčeniny od noh jídelního stolu, jehličí z vánočních stromečků, loužičky mého prvního psa, rozlitý alkohol, popel z cigaret, zvratky, sex, dceřino batolení. Pro tuhle paměť koberce bych si vyčítala, kdyby si se mnou neměl dát další štaci. Zradila bych tím jeho i svoje předky jen kvůli překonatelné manželské rozdílnosti v názoru na čistotu.

Drahou pětihodinovou procedurou jsme peršanu nevědomky poskytli poslední pomazání a mně pilulku na morální kocovinu. Evžen mlčel. Pozoroval z okna

poslední záchvěvy zimy. Při zápase jarní déšť versus sněhové vločky se ledové krystalky vody snažily zvrátit vítězství ve svůj prospěch.

„Já si večer pro ten koberec dojdu...“ A než jsem stihla polknout, co jsem ve finále nechtěla ani špitnout, vyslovil to Evžen za mě: „No jasně, je mu kosa, vid’?“

Nikoliv poprvé jsem si uvědomila, že jsme spolu dlouho. Nikoliv poprvé Evžen ukončil rozhovor tím, že si šel zacvičit na bubny. Mám doma totiž muzikanta, sen groupies, fanynek a krátkodobých vztahů, noční můru manželek.

Evžen, nadějný fotbalový brankář, si v patnácti zlomil ruku a místo na mistrák jel na svatbu. Do zdravé ruky uchopil bubenickou paličku a v momentě, kdy mu za mlácení do rytmu svatebčané zatleskali, věděl, čím se jednou chce a bude žít. Kopačky prodal a střídal si na bicí. Brigádníčil jako bedňák a nasál tak atmosféru zákulisí stěžejních koncertů světových kapel v devadesátých letech.

Jednu tuzemskou si založil s kamarády, studoval hru těch nejlepších bubeníků a roky cvičil osm hodin denně. Vypracoval se. Vzpomněl si na svůj slib ze svatby a úspěšně složil konkurz do kapely, která bývala za komunistů zakázaná a pronásledovaná. Ludvík, manažer

kapely, který ji před dvaceti lety spoluzaložil a hrával v ní, sháněl někoho, kdo by mu pomohl s pasením dalších kapel. Nabídl Evženovi, že by mohl v pohodě pracovat z domova či na šňůrách. Evžen sekl s dobře placenou prací a svůj sen, žít se hudbou, si splnil tuplovaně.

To už jsme spolu žili pár let a měli dávno namalovanou společnou budoucnost – až na věky. Co Evžen neví, je, že mám v plánu zemřít doma v posteli ve stejný okamžik. Jeden druhému se budeme láskyplně dívat do očí, na peřinách budou vrnět kočky, v nohách postele hlídat psi a děti s vnoučaty a pravnoučaty nás budou držet za ruce.

Je to tradice

Stěhovali jsme se v květnu. Moc jsme toho nevlastnili. Stůl, čtyři židle, postel, dvě skříňky, peršan, Bolčinu postýlku, psí pelech, banánovky s knihami, cédéčky a krámy, pytle s oblečením a pár kytek v květináčích. Narvali jsme to do naší staré fordky v provedení kombi a půjčené dodávky a jeli nadvkrát. Pomáhal nám kamarád. Cestou jsme mu popisovali krásy tamější přírody, absenci lidí a klášterní ticho zapomenuté vísky. První várku jsme přivezli kolem deváté a před vesnicí nám zatarasili cestu dva mírně podnapilí mladíci a dvě slečny, které držely tácek s panáky, a že prý jsou Máje. Na otázku, co to je, odpověděli, že je to oslava mládí a lásky a „odpoledne přijďte na dětský hřiště, budem tančit besedu“.

Panečku, to máme ale štěstí, jsme tu první den a hned zakusíme vesnici v její nejryzejší podobě, tetelila jsem se. Evžen zapochyboval, zda se mládenci do té doby udrží na nohou, a upozornil mě, že jsme se nepřestěhovali na *Slovácko sa súdí aj nesúdí*. Ohradila jsem se, že vím moc dobře, že nemůžu očekávat paňmámy s koláčky, pantáty s fajfkami, nastrojený povoz

s opentlenými koňmi, cimbálovku a chasu ve svátečních, bohatě vyšíváných krojích, to všechno v kulisách lidových stavení s bílou fasádou a modrou obrovnávkou, jistě však projevy patřící k místnímu folkloru uvidíme.

„Já jen abys nebyla zklamaná,“ opáčil někdo, kdo vyrostl na sídlišti.

Druhou várku jsme přivezli po obědě. Zastavila nás tatáž skupinka, obzvláště hoši ji měli jak z praku a dohadovali se, jestli nás znají nebo ne. Nakonec se usnesli, že je to jedno, a ať to kopnem i do levé nohy a pánové do třetí, hahaha. Kilometr před domem jsme uvízli a ploužili se za průvodem s ozdobeným vozem s koňmi v čele, kapelou, asi třiceti dětmi a teenagery v krojích, zbytek čítal občany v běžném oděvu. Kvůli vedru a autu bez klimatizace jsme měli stažená okénka. Před zvědavci jsem se sesouvala níž a níž do sedačky a dělala se neviditelnou, když zlý sen introvertův završilo zvolání: „Pustte je! To jsou ty, co se stěhují do Lubošovo baráku.“ A udělali nám špalír.

V podvečer jsme šli tu slávu omrknout. Po cestě jsme před některými domy míjeli velké bílé nápisy jako třeba NOVOMANŽELÉ, WWW, DŽUNGLE, před hospodou NONSTOP PÁRTY, před obchodem NEMÁME. Jak jsme se později dozvěděli, noc před Máji se na hřišti staví a hlídá nejen májka, ale chodí parta májovníků a píše hesla hodící se k obyvatelům vytipovaného

domu. Nápis vydržely týdny. Bavilo mě v následujících letech procházet křížem krážem vesnicí a číst si je, vždy byly trefné, laskavé a vtipné.

Dorazili jsme právě včas. Omladina v prostých krojích a rozmanitých botách, od tenisek po kozačky, zatančila staročeskou besedu. Ač pár jedinců sotva stálo, včetně těch dvou mladíků, pravděpodobně jim úcta k tradicím a pravidelný trénink nedovolily netrefit kroky či vypadnout z rytmu. Diváci je asi i za to odměnili ohlušujícím potleskem. Pak se porazila májka, kluci začali jakože bojovat a vítěz získal špičku májky. Ptala jsem se lidí kolem, proč tomu tak je. Nevěděli. Tím skončil program na hřišti, a zatímco my zamířili domů, průvod se přesunul do hospody na koncert regionální kapely a slavilo se do časných ranních hodin. Vcelku tradiční závěr svátků. To pak ani nezáleželo na tom, komu, čemu a někdy i proč se vzdává hold, zda Velikonocům, čarodějnicím nebo vítězství nad fotbalovým rivalem z vedlejší vesnice. Prostě se v pravidelném rytmu roku a hezčích hadrech pilo a opíjelo a k tomu se vyhrávalo hezky česky. Měnily se jen kulisy, počasí a roční období.

Úvod svátečních pijatik se většinou nesl v duchu osobního pozvání. Vzpomínám si na to první. Dvojice již značně upravených chlapů nás v deset dopoledne zvala na myslivecký bál. Evžen poděkoval a prohodil s nimi pár slov. Stáli a čekali, jestli ho trkne, že

se děkuje štamprlí a přihozením nějaké té koruny na organizaci nebo do tomboly.

„Myslíš, že to tam takhle bude vypadat?“ zeptala jsem se při pohledu na pozvánku, na níž byl vyobrazen Oldřich Nový s Adinou Mandlovou v taneční póze z filmu *Kristián*, a přemýšlela jsem, kde seženu plesové šaty a kolikačlenný orchestr bude hrát.

Evžen odpověděl: „Nemyslím si, spíš než *Kristiána* uvidíme *Hoří, má panenka*.“ Zas tak moc se nemýlil.

Budoucnost na 14 × 12 centimetrech

Vybalovala jsem banánovku s céděčky. Opřená zády o pohovku jsem seděla na peršanu a kochala se, jak mu ta prkenná podlaha v našem novém domě, po parketách v rodišti a linoleu v paneláku, sluší. No, v novém. To, že nebyl, a podle představ také ne, mi připomnělo CD, které se mi právě dostalo do ruky. You od Gongu. Obal je ručně malovaný, což jsme v éře těch vypalovaných dělávali. Prohlížela jsem si obrázek. Vybavila se mi zhulenost, útulnost, smrákání a papír 14 × 12 centimetrů, velikost obalu CD, na který jsme načrtávali představy o naší budoucnosti:

Dům à la jihočeské stavení. To sice poznat není, ale my navždy víme, že to tak je. Rozlehlé, nízké, stranou od lidí, s výhledem do kraje, velkým pozemkem a stodolou, kam by jezdili muzikanti a jiní kumštýři na workshopy a soustředění. Vzrostlé stromy, houpací síť, dva psi, dvě kočky, dva papoušci, dvě želvy a my dva. Stojíme v srdíčku a držíme se za ruce. Párovost všech narušuje pět menších bezpohlavních postaviček stojících kolem nás – naše budoucí děti.

Od prvního pohledu do očí uplynulo sedm let a my koupili nemovitost. Z rozumu. Rozhodla voda, topení, výše hypotéky a že se dalo hned a jakž takž bydlet. Dům na pomyslné návsi byl nejvyšší z celé vesnice a dovnitř jsme se vešli akorát my dva, protože třetinu zabíralo schodiště. Zahrada, která se za půl hodiny poseká, se jevila jako ideální pro objevení a probuzení mojí vnitřní zahradnice. Koupila jsem si velkou knihu o zahradách, prostudovala první kapitulu a vědecky zjišťovala od sousedky, paní Hladíkové, jaká tu převažuje půda, zda kyselá nebo zásaditá.

„Ale děvečko zlatá, to já nevím, pročpak to chceš vědět?“

„Abych mohla zasít vhodnou zeleninu a jiný věci.“

„To ti nepovím, my když si to spočítali, tak nakupujem všechno v krámě.“

Nenechala jsem se odradit. Zasadila jsem ředkvičky, jenže po pár dnech jsem na výsadbu zapomněla. Koupila jsem zeminu a postavila z kamenů bylinkovou spirálu. Chytila se pažitka, jinak nic. Oceňovali ji ale psi coby příhodný patník pro značkování. Přiznala jsem si, že zahradnici v sobě nevyštrachám, a věnovala se tomu, co mě bavilo. Lezení po stromech, řezání větví, zastříhávání živého plotu, sekání trávníku, vození kolečka a třídění šroubků a hmoždinek v kůlně.

Zvířata v párovém počtu chvíli byla a pak zase ne. Děti máme dvě. Někdy se mi to nelíbí, vzhledem